
Sistemul financiar-monetar al Uniunii Europene afectat de actualele crize

Assoc. prof. Mădălina-Gabriela ANGHEL PhD (*madalinagabriela_angel@yahoo.com*)

Artifex University of Bucharest

Lecturer Ștefan Virgil IACOB PhD (*stefaniacob79@yahoo.com*)

Artifex University of Bucharest

Dana Luiza GRIGORESCU PhD Student (*danaluiza2004@yahoo.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Iulian RADU PhD Student (*julian@linux.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Denis-Arthur STRIJEK PhD Student (*denis.strijek@gmail.com*)

Bucharest University of Economic Studies

Abstract

În acest articol autorii urmăresc să stabilească efectul pe care îl au pandemia COVID 19 și celelalte crize care s-au declanșat și acționează concertat asupra evoluției financiare a statelor membre ale Uniunii Europene.

Țările care au în vedere finanțarea întregii activități trebuie să țină seama, în primul rând, de dificultățile pe care le ridică această criză COVID 19 și celelalte care s-au declanșat ulterior; inclusiv criza energetică, alimentară, cât și celelalte care decurg din războiul din Ucraina, context în care trebuie să se aibă în vedere ajustarea strategiilor.

Evoluția constă în aceea că statele membre ale Uniunii Monetare Europene, precum și statele care doresc să adere la aceasta trebuie să îndeplinească o serie de condiții care în momentul de față nu pot fi asigurate.

Metodologic, s-a pornit de la interpretarea acestor date, compararea prin utilizarea metodelor statistico-econometrice (tabele, reprezentări grafice, studii comprative, coeficienți de determinare și altele).

Prin aceste metode, utilizând indicatorii de care am dispus, din studiul situației financiare care include aici deficitul bugetar sau datoria publică, se arată situațiile în care țările respective au mari dificultăți în a se organiza și a putea să desfășoare activități cu adevărat eficiente.

Problema financiar-monetară este una importantă deoarece, în contextul în care masa monetară în circulație depășește masa monetară necesară declanșează inflația cu efecte la fel de distrugătoare asupra economiei naționale.

Cuvinte cheie: sistem financiar-monetar, crize, inflație, indicatori, modele și metode statistice.

Clasificarea JEL: E30, E60

Introducere

În această lucrare autorii au pornit de la ideea că în cadrul Uniunii Europene există Uniunea Economică și Monetară care cuprinde 19 state. De asemenea, au prezentat și faptul că alte 7 state încearcă să îndeplinească condițiile pe care le presupune intrarea în grupul euro.

În condițiile generale, am inventariat condițiile care trebuie îndeplinite pentru a adera la Uniunea Economică și Monetară, respectiv controlul inflației, al deficitului și datoriei publice naționale, stabilitatea cursului de schimb, convergența ratelor dobânzilor și alte condiții.

Am avut în vedere și alte aspecte pe care statele membre trebuie să le îndeplinească și, mai ales, condițiile prin care Uniunea Europeană poate să își organizeze bugetul și poate să asigure o evoluție cât mai eficientă a statelor membre.

Criza financiară din 2008-2010 a ridicat unele probleme, greu de rezolvat pe care statele membre ale Uniunii Europene, inclusiv România, au trebuit să le depășească. Astfel, s-au produs multe pierderi la nivelul economiilor naționale, inflația a crescut, șomajul de asemenea dar s-a ajuns totuși la o oarecare redresare care, începând cu anul 2011 s-a concretizat în creșterea Produsului Intern Brut.

În 2019 s-a declanșat pandemia COVID 19 care a afectat procesul de convergență nominală și a dus la aplicarea unor măsuri care au fost ulterior bulversate de declanșarea războiului Ucraina – Federația Rusă.

În prezent, economiile naționale de pe glob se confruntă cu un cworum de crize respectiv criza COVID 19, criza economico-financiară, criza energetică, criza alimentară și alte crize, inclusiv criza de securitate.

Pe acest fond, posibilitatea finanțării economiilor naționale s-a diminuat în sensul că, resursele interne s-au redus, chiar și distribuirea fondurilor rambursabile și nerambursabile de la bugetul comunitar, au devenit din ce în ce mai reduse.

Se pune problema ca în perioada următoare, toate statele trebuie să își reconsidere bugetele de venituri și cheltuieli care să poată asigura o redresare a economiei naționale. În acest sens, discutăm despre Planul Național de Redresare și Reziliență care este un element important care poate ajuta redresarea unor sectoare de activitate din economia națională.

Există un cadru temporal pentru ajutorul de stat care s-a acceptat ca procent din Produsul Intern Brut, precum și o depășire a datoriei publice, dar acestea trebuie reintroduse în criteriile de eficiență economică înainte de a scăpa de sub control evoluția economiei naționale.

Ne-am referit și la faptul că programele de priorități ale fiecărei națiuni pot asigura flexibilitatea precum și adaptarea unor măsuri care să

asigure reintrarea în macrostabilitatea necesară pentru a se asigura proporțiile și corelații macroeconomice.

Literature review

Un număr îndemnat de autori și-au îndreptat atenția asupra situației generate de crizele care s-au abătut asupra statelor membre ale Uniunii Europene. Astfel, Anghelache, C și alții (2021) sunt preocupați de perspectiva evoluției economice a statelor membre ale Uniunii Europene sub impactul pandemiei și a crizei financiar-economice. De asemenea, Anghelache, C și alții (2020) analizează perspectivele evoluției economice sub riscul inflației. Beblavy, M. (2010) este preocupat de efectele introducerii monedei euro asupra prețurilor bunurilor comercializabile în Slovacia. Consolo, A. și alții (2021) consideră că sunt necesare măsuri serioase de stopare a inflației pe care să le aibă în vedere BCE în politica de stabilitate a prețurilor. Martin-Domingo, L. and Martín, J-C. (2022) sunt preocupați de ajutorul de stat al Uniunii Europene legat de COVID asupra condițiilor de concurență echitabile pentru companiile aeriene. Moder, I. (2019) este preocupat de repercusiunile măsurilor de politică monetară ale BCE asupra Europei de Sud-Est, iar Sebhatu, A. Și alții (2020) abordează problema intervențiilor nefarmaceutice COVID-19 în țări eterogene.

Date, rezultate și discuții

Stale membre trebuie să îndeplinească condițiile consolidării evoluțiilor economice, a realizării de investiții mai consistente, în controlul inflației, precum și al execuțiilor bugetare anuale sau a datoriei publice interne.

Din acest punct de vedere, lucrurile au evoluat pozitiv până la declanșarea pandemiei COVID 19, care a adus pe scenă criza economico-financiară cu efecte deosebite atât asupra funcționării sistemului utilizat în Uniunea Economică și Monetară, dar mai ales în ceea ce privește preocuparea statelor pretendente la adoptarea sistemului Euro.

Pandemia a condus la restricționarea producției, prin impunerea unor măsuri care vizau protejarea populației, pentru a evita infectările cu Coronavirus, ceea ce a dus la scăderea producției, la închiderea de unități de producție, la creșterea șomajului prin închiderea sau restructurarea unor societăți comerciale.

Concomitent, s-a declanșat creșterea prețurilor, cu alte cuvinte inflația indiferent cum o exprimăm, în indicele prețurilor de consum sau în indicele armonizat al prețurilor de consum.

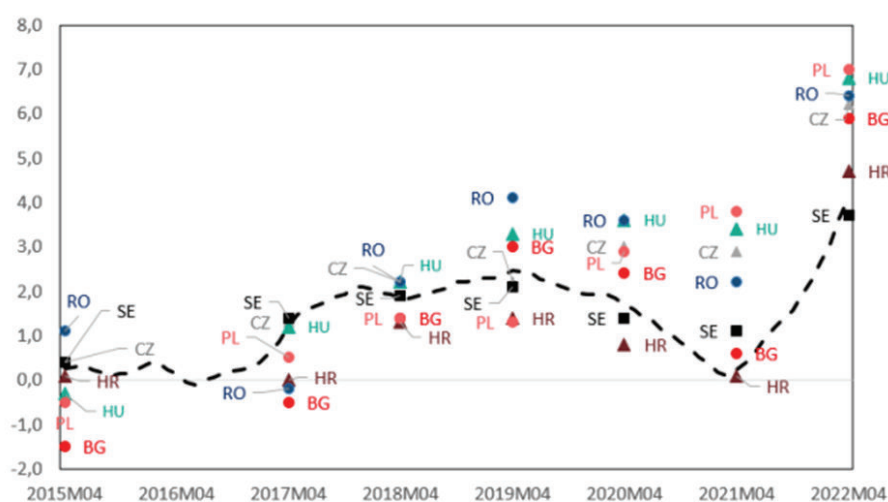
În timpul anului 2022, prin invazia Ucrainei de către Federația Rusă, la data de 24 februarie 2022, în afara acestor crize cu care se confrunta economia

s-a produs și o amplificare a efectelor generate de criza energetică, cu efecte aproape în toate celelalte domenii ale activității economice bazate pe această imposibilitate a statelor de a face față consumurilor energetice în contextul în care, la restricțiile impuse de Statele Unite și Uniunea Europeană, Federația Rusă a răspuns cu restricții totale în ceea ce privește livrarea de petrol și gaze naturale.

După ani de stabilitate și în unele cazuri chiar de inflație negativă, prețurile au crescut, mai ales în 2021 și în 2022. Se apreciază că inflația este acum la un nivel nemaivăzut de zeci de ani. Este de remarcat faptul că aceasta este o tendință globală, nu o particularitate a țărilor din afara zonei euro, deoarece efectul instabilității prețurilor a perturbat și situația din Uniunea Economică și Monetară. În Figura 1 se prezintă rata medie de modificare a IAPC-ului.

Rata medie de modificare a IAPC-ului

Figura 1

Sursa: Eurostat

Ca urmare a pandemiei și cu atât mai mult a evenimentelor recente din Ucraina, stabilitatea prețurilor s-a deteriorat și mai mult. Impactul acestor prețuri nu este omogen asupra tuturor țărilor Uniunii Europene, dar în unele dintre acestea a produs efecte deosebite.

Un element deosebit care ar trebui luat în considerare este că Uniunea Europeană fiind formată din 27 de state membre, criteriul de referință al

performanțelor de top este probail să fie mult mai strict decât a fost pentru cei 11 membri, care în 1999 au fondat Uniunea Economică și Monetară. Acest lucru se datorește faptului că, o dată cu creșterea numărului de țări, din ce în ce mai mare, este posibil ca să apară chiar diferențieri între aceste state.

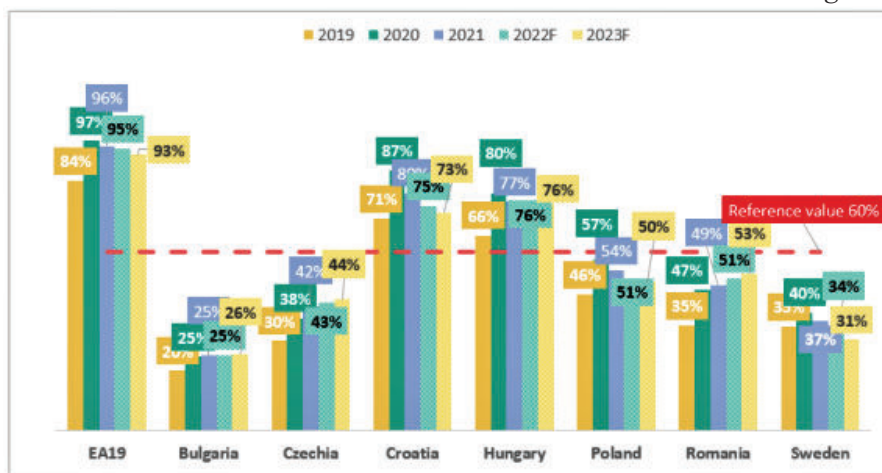
Ciclurile economice în Uniunea Europeană nu sunt perfect sincronizate și tind să prezinte amplitudini diferite de la un stat la altul. Această diferență de amplitudine a ciclului tinde să devină mai mare la apogeul și la vârful ciclului prin extinderea efectelor acumulate de criza economică și financiară.

Deficitul nu a mai putut fi menținut la 3% din PIB, el luând valori acceptate de de 5%. Uneori, chiar și în zona euro saltul a fost de 14%, este adevărat, pe perioade mai scurte de timp. De asemenea, raportul dintre datoria externă și nivelul produsului intern brut era fixat la 60%, iar acesta în multe țări a luat-o razna.

Datoria publică brută este prezentată în Figura nr. 2 și din aceasta rezultă că această creștere a datoriilor în timpul COVID 19 a fost rezultatul unui buget mai mare, în majoritatea cazurilor fără precedent, fără acoperire însă în venituri interne, ceea ce a determinat împrumuturi costisitoare, iar acestea au dus la creșterea deficitului țărilor membre.

Datoria publică brută

Figura 2

Sursa: Eurostat

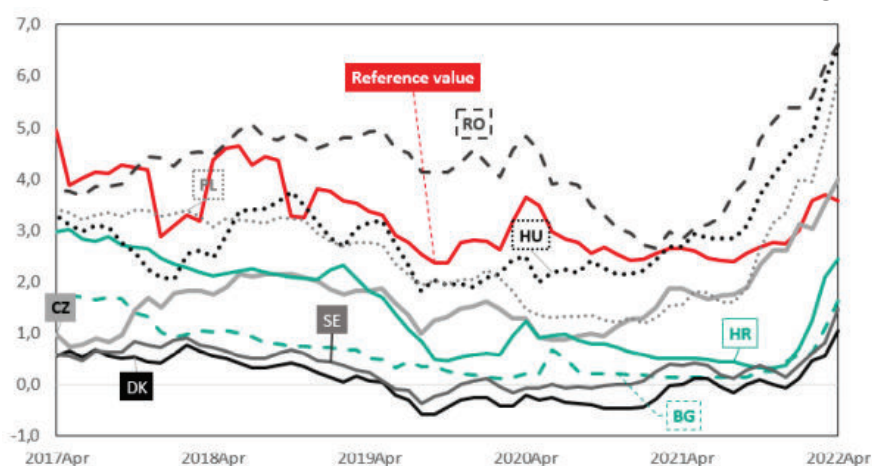
În unele perioade de timp, deficitul în România, ca și în Croația, Cehia, Ungaria, Polonia, a fost de peste 5%, ajungând în unele momente la 6-7%.

Prin politica sa, Uniunea Europeană a lăsat liberă această evoluție cu directiva ca fiecare stat membru să întreprindă măsurile ce se impun pentru a tempera această creștere a deficitului.

Ratele dobânzilor pe termen lung sunt numai în teorie stabile, dar după 2020 ratele dobânzilor pe termen lung au crescu foarte mult în România, dar și în Ungaria, Polonia și Cehia. Până în 2022 rata dobânzilor a crescut punând în dificultate deosebită situația statelor membre care doresc să adere, în sensul că acele credite aduc datorii suplimentare care impun depășirea procentului de 60% din PIB a datoriei publice totale.

Rata dobânzilor pe termen lung (%)

Figura 3

Sursa: Eurostat

Imaginea de ansamblu sugerează că procesul de convergență nominală a fost deteriorat începând cu 2020. Cu toate acestea, pentru o serie de variabile este mai degrabă o amplificare a acestei tendințe și este asociată nu numai pandemiei ci și războiului din Ucraina. Acesta a determinat creșterea prețurilor nu numai la energie și alimente, care au influențat declanșarea inflației ajungând, așa cum am mai menționat, la niveluri greu de întâlnit până în prezent.

Din această cauză, crizele conjugate cu care se confruntă economia mondială vor crea mari dificultăți în ceea ce privește îndeplinirea criteriului de stabilitate a prețurilor într-o grupă de țări, organizații economice și altele.

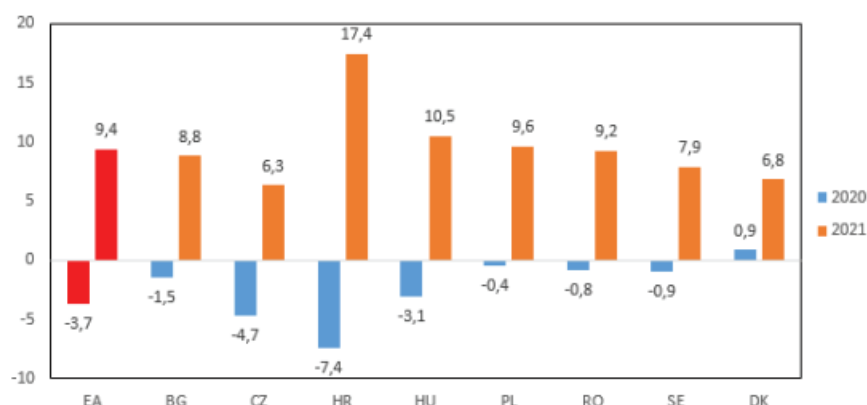
Efectul COVID 19 s-a extins și asupra convergenței reale. Această convergență reală nu este o pre-condiție pentru acces în zona euro și nici una economică, de funcționalitate a Uniunii Europene Monetare dar, cu toate

acestea, este sigur că un nivel ridicat al inflației, reducerii producției, creșterii șomajului și alte efecte ale crizelor conduce la apariția divergențelor prelungite în ceea ce privește sustenabilitatea monedei euro, ceea ce a determinat și scăderea parității față de dolarul american, pentru aceasta monitorizarea convergenței reale fiind un exercițiu important de evaluare, dincolo de cerințele impuse prin condițiile de pre-aderare.

Comparația dintre diferite perioade de timp până în 2019, 2020 și apoi 2021 indică o diferență în procesul de recuperare. Pandemia a aplatizat ușor curba, indicând o viteză mai mică de convergență dar, în 2021 s-a redus puțin curba, care s-a re-declanșat în acest an.

Modificarea PIB-ului pe cap de locuitor în 2020 și 2021

Figura 4

Sursa: Eurostat

Pentru țările din afara zonei euro, revenirea creșterii relative în 2021 a fost mai mare decât scăderea care s-a înregistrat apoi în 2021.

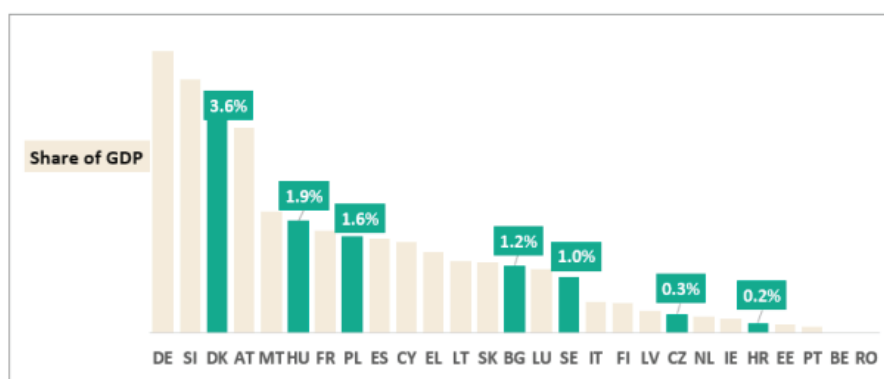
Pentru a completa convergența beta discutăm și despre convergența sigma, care surprinde reducerea sau creșterea diferită între țări, pe intervale de timp. Poate fi folosită pentru a examina dacă pandemia COVID 19 a modificat tendințele anterioare și în mod general dacă dispersia în grupul de țări din zona euro și a celor din afara zonei euro arată menținerea de diferențe substanțiale între aceste țări.

Deoarece impactul garanțiilor asupra bugetului național se materializează doar atunci când debitorul nu este în măsură să ramburseze împrumutul primit, atunci utilizarea garanțiilor ar putea asigura o imagine mai favorabilă și, de aceea, băncile trebuie să aibă, la acordarea acestor facilități, un studiu profund asupra activelor de care dispun țările sau societățile din cadrul acestora.

În Figura nr. 5 este prezentat impactul măsurilor fiscale discreționare în cadrul temporar al ajutorului de stat, aratându-se situația societăților comerciale, a creditelor și stimulentele care au putut și pot în continuare să dea un impuls desfășurării activității societăților din în statele membre.

Măsurile fiscale discreționare în cadrul temporar al ajutorului de stat (%PIB)

Figura 5

Sursa: Eurostat

Un punct important de dezbatere îl reprezintă suspendarea regulilor privind ajutorul de stat și se referă la măsura în care regulile permit firmelor neviabile să fie menținute pe linia de plutire. Deși există unele exemple pozitive, acest sprijin trebuie acordat pe baza unei adânci analize, așa încât acordarea de sprijin să fie efectiv eficientă.

Țările europene au sprijinit companiile europene naționale mai larg, în sensul că au putut să-și desfășoare în continuare activitatea financiară deși pandemia impune o serie de restricții. Un astfel de sprijin servește, în general, drept instrument pentru statele membre pentru a contracara efectele crizei în sănătate, în unele companii de cercetare care să poată face față efectelor dezastruoase pe care le *propune* pandemia Coronavirus.

Concluzii

Datele prezentate asigură desprinderea unor concluzii care sunt importante și necesare să fie avute în vedere de către statele membre ale Uniunii Europene în asigurarea strategiilor de dezvoltare. Pentru o serie de variabile este mai degrabă o amplificare a tendințelor existente, decât o schimbare a tendințelor asociate pandemiei.

Se constată că la izbucnirea pandemiei, în unele țări ale Uniunii Europene au scăpat de sub control unele variabile precum evoluția prețurilor. Această tendință este și mai evidentă, mai ales din februarie 2022, când efectele războiului din Ucraina și criza energetică și-au pus pecetea pe economia fiecărei țări.

O concluzie generală importantă a acestui studiu este aceea că procesul de aderare a unor țări la zona euro devine tot mai dificilă, iar țările care doresc aceasta trebuie să aibă în vedere așezarea ambițiilor pe situații reale.

În Uniunea Europeană există dificultăți în a asigura coordonarea finanțelor economiilor naționale. Pe lângă criteriile nominale și cerințele legale bazate pe Tratat, există totuși unele dificultăți în stabilirea bugetului și executarea bugetului multi-dimensional, care să asigure posibilitatea de finanțare a tuturor statelor membre ale Uniunii Europene.

Asigurarea unei posibile corelări și impunerea unui nivel de trai în toate statele membre devin din ce în ce mai dificile deoarece statele mai dezvoltate, cu posibilități, nu stau să aștepte țările care au dificultăți în asigurarea finanțării economiilor naționale. Iată de ce este important ca acestor aspecte să li se acorde o importanță deosebită în întreaga strategie de coordonare macroeconomică.

Bibliografie

1. Anghelache, C., Anghel, M.G., Iacob, Ș.V., Hasegan, D.A., 2021, *Perspective on the economic Evolution of the European Union States Under the Impact of the Pandemic and Financial-Economic Crisis*, Chinese Business Review, Vol. 20, No. 2, 41-55
2. Anghelache, C., Anghel, M.G., Iacob, Ș.V., 2020, *Statistical-econometric methods and models used in the analysis of the capital market under the risk of inflation*, Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research, Issue 2/2020
3. Beblavy, M., 2010, *Is the euro really a 'teuro'? Effects of introducing the euro on prices of everyday non-tradables in Slovakia*, CEPS WorkingDocumentNo 339, November
4. Consolo, A., Koester, G., Nickel, C., Porqueddu, M. and Smets, F., 2021, *The need for an inflation buffer in the ECB's price stability objective – the role of nominal rigidities and inflation differentials*, ECB Occasional Paper Series N. 279
5. Martin-Domingo, L. and Martín, J-C., 2022, *The Effect of COVID-Related EU State Aid on the Level Playing Fieldfor Airlines*, Sustainability, 2022 14(4), 2368
6. Moder, I., 2019, *Spillovers from the ECB's Non-standard Monetary Policy Measures on South-eastern Europe*, InternationalJournalofCentralBanking
7. Sebhatu, A., Wennberg, K., Arora-Jonsson, S., I. Lindberg, S., 2020, *Explaining the homogeneous diffusion of COVID-19 nonpharmaceutical interventions across heterogeneous countries*, Edited by Arild Underdal, University of Oslo, Oslo, Norway, and approved July 16, 2020